

خانواده و وظایف مبلغان دینی

عبدالکریم تبریزی

اشاره:

در امر خطیر تبلیغ می‌باشد؛ چراکه در هر منطقه‌ای نیمی از مخاطبان تبلیغ را بانوان تشکیل می‌دهند و برای ارتباط سالم و کارساز با آنان بهترین شیوه، وارد شدن خانواده‌های مبلغان در این وادی می‌باشد.

البسته، ممکن است بسیاری از همسران مبلغان بزرگوار، آشنایی کامل با امر تبلیغ نداشته باشند، اما می‌توان زمینه آشنایی را فراهم کرده و آنان را به این امر مهم تشویق نمود.

در خاطرات خانوادگی حضرت امام خمینی علیه السلام آمده است که آن بزرگوار بعد از ازدواج با همسرشان،

در بخش پیشین این مقاله، بعضی از وظایف مبلغان دینی در رابطه با خانواده خودشان مطرح شد و عناوینی مانند: «پاسداری از حریم خانواده»، «تلاش برای تربیت معنوی فرزندان»، و «رهبران دینی و تربیت فرزند» مورد بحث و بررسی قرار گرفت. در این بخش، به تبیین چند وظیفه دیگر می‌پردازیم.

شرکت دادن خانواده در امور

تبلیغی

از رموز موفقیت برخی مبلغان دینی، شرکت همسران و دختران آنان

خطابه دیگران را راهنمایی می‌کند، شایسته است که خانواده‌اش را نیز موعظه نماید. البته، تأثیر شیوه‌های گفتاری به اندازه روشهای عملی و غیر مستقیم پایدار و عمیق نخواهد بود، اما پیامهای مفید و آموزه‌های سازنده تربیتی، به نوبه خود خانواده را تحت تأثیر قرار می‌دهد. شخصیت‌گوینده و سخن‌وی هر چقدر نافذ و رسا باشد، به همان نسبت تأثیر بیشتری خواهد داشت.

سیره انبیاء و اولیاء الهی نیز چنین بوده است که آنان با الهام از آیات الهی به موعظه خانواده و همسر و فرزندان‌شان می‌پرداخته‌اند. مواظبت حضرت لقمان به فرزندش، نصایح پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله با کلام وحی به همسران خویش و سایر زنان مسلمان، و همچنین تأکید آیات الهی بر محافظت خانواده از لغزشهای احتمالی، برخی از این پیامهای حیات‌بخش قرآن است. خداوند متعال در یکی از این آیات الهی به اهل ایمان

علوم دینی را به ایشان آموزش می‌دادند. چنان که همسر گرامی ایشان در این خصوص نقل می‌کند: «بعد از ازدواج، سال اول «هیئت» خواندم و بعد از آن «جامع المقدمات» را فرا گرفتم. دو بچه داشتم که «سیوطی» را شروع کردم. وقتی سیوطی تمام شد، چهار بچه داشتم. وقتی فرزند چهارم متولد شد، دیگر وقت مطالعه و درس خواندن نداشتم، ولی ایشان تدریس «شرح لمعه» را شروع کردند؛ مجموعاً هشت سال در نزد آقا درس خواندم.»^۱ آری، اگر مبلغان بزرگوار بتوانند از خانواده‌های خویش به عنوان بازوی تبلیغی بهره‌گیرند، مطمئناً در کارشان توفیقات بیشتری خواهند داشت؛ چراکه برخی از مردان موفق و نامدار تاریخ، پیشرفتهای خود را مدیون همسران فداکار و تلاشگر خود بوده‌اند.

موعظه خانواده

از شیوه‌های محافظت از خانواده و تربیت صحیح آنان موعظه و نصیحت مستقیم است. یک مبلغ راستین همچنان‌که در منبر وعظ و

۱. ماه تابان، ص ۳۵.

فرق دارد و عمل نسنجیده وی ممکن است گاهی به آبروی روحانیت ضربه زند و یک مبلغ اسلامی نیز با وقوف به این واقعیت کاملاً در زندگی خویش زنی طلبگی و شأن روحانیت را در نظر می‌گیرد.

آقا وحید بهبهانی و عروس وی

شهید مرتضی مطهری در شرح احوال استاد الفقهاء، وحید بهبهانی - رضوان الله علیه - می‌نویسد: «روزی یکی از عروسهای خود را مشاهده کرد که جامه‌ای عالی و فاخر از نوع پارچه‌هایی که معمولاً زنان اعیان و اشراف آن عصر می‌پوشیدند، به تن کرده است. به این جهت فرزند روحانیش، آقا محمد اسماعیل (شوهر آن خانم) را مورد ملامت قرار داد که چرا برای همسرت این نوع لباس را خریده‌ای؟ پسر در جواب این آیه را خواند که «مَنْ حَرَمَ زَيْنَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ آءِ»؛ «چه کسی زینتها و روزیهایی را که خدا برای

هشدار می‌دهد که مواظب خانواده‌های خود باشند و با گوشزد نمودن عواقب وخیم بی تفاوتی، به مدیران خانواده می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَظٌ شِدَادٌ لَا يَفْضُونَ اللَّهُ مَا أَمَرَهُمْ وَ يَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ آءِ»؛ «ای اهل ایمان! خود و خانواده خویش را از آتشی که هیزم آن انسانها و سنگها هستند، نگه دارید، آتشی که فرشتگانی بر آن گمارده شده که خشن و سختگیرند و هرگز فرمان خدا را مخالفت نمی‌کنند و آنچه را فرمان داده شده‌اند، اجرا می‌کنند.»

همچنین قرآن کریم حضرت اسماعیل عليه السلام را به جهت موعظه و مواظبت از خانواده‌اش در امور دینی ستوده و او را به همین جهت در ردیف اولیاء کرامش می‌شمارد و می‌فرماید: «وَكَانَ يَأْتُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا آءِ»؛ «او همواره خانواده‌اش را به نماز و زکات فرمان می‌داد و پیوسته مورد رضایت پروردگارش بود.»

همسر یک مبلغ اسلامی بر این باور است که او با سایر بانوان مسلمان

۱. تحریم / ۶.

۲. مریم / ۵۵.

۳. اعراف / ۳۲.

مقدار همدردی مضایقه نکنیم^۱.
روحانیان مهاجر و مبلغان
بزرگوار اسلام که در نواحی مختلف به
همراه خانواده هایشان و در اغلب
موارد، دور از وطن خویش به ایفاء
نقش معنوی خود مشغول اند به خوبی
واقف اند که چگونه خود و
خانواده هایشان را با مردم آن سامان
تطبیق دهند و چگونه ارزشهای الهی را
در حد توان به اجرا بگذارند تا مثل
علماء گذشته سیره آنان سرمشق
دیگران باشد.

رفت و آمدهای خانوادگی

رفت و آمدهای خانوادگی مبلغان
به منازل برخی از مؤمنین، دوستان و
آشنایان، یکی از امور پسندیده و مورد
رضایت الهی است؛ چرا که در این گونه
رفت و آمدها آثار مثبتی وجود دارد که
به نوعی تبلیغ دینی نیز محسوب
می شود.

مبلغان و خانواده های آنان در این
مجالس سخنان جدیدی می شنوند،
بازتاب تبلیغات خود را بهتر درک

بندگانش آفریده، حرام کرده است؟! مگر اینها حرام است؟ لباس فاخر و زیبا را چه کسی حرام کرده است؟

آقا وحید گفت: پسر! نمی گویم که اینها حرام است، البته که حلال است؛ من روی حساب دیگری می گویم. ما و خانواده ما به اعتبار اینکه پیشوای دینی مردم هستیم، وظیفه خاصی داریم. خانواده های فقیر وقتی که اغنیاء را می بینند که از همه چیز برخوردارند، طبعاً ناراحت می شوند. ما نمی توانیم برای طبقات کم درآمد

ایس نوع لباس را تهیه کنیم، ولی می توانیم با آنان همدردی کنیم و یگانه مایه تسکین آلامشان این است که یک مرد فقیر وقتی همسرش از او لباس فاخر مطالبه می کند، می گوید: ما مثل خانواده آقا وحید زندگی می کنیم. بین آیا زن یا عروس وحید از این نوع لباس می پوشد؟ وای به روزی که ما زندگیمان را مثل طبقه مرفه و ثروتمند کنیم که این یگانه مایه تسلی خاطر و کمک روحی فقراء هم از دست برود. من به این منظور می گویم ما باید زاهدانه زندگی کنیم تا لااقل از این

۱. سیری در نهج البلاغه، ص ۲۲۸.

می‌کنند و احياناً به کاستیها و نقاط ضعف خود بهتر آگاه می‌شوند و همچنین برخی سنتها و شیوه‌های غلط را با استفاده از روشهای درست دینی اصلاح می‌کنند. از برخی خانواده‌های دردمند دلجویی کرده، با بیماران ملاقات می‌نمایند و گاهی جوایز احوال دل‌شکستگان نیز می‌شوند.

آنان خود را مخاطب این گفتار ارزشمند رسول گرامی اسلام ﷺ می‌دانند که فرمود: «مَنْ زَارَ أَخَاهُ فِي بَيْتِهِ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ: أَنْتَ صَنَيْتَ وَزَائِرِي، عَلَيَّ قِرَاكَ وَقَدْ أُوجِبْتُ لَكَ الْجَنَّةَ بِحَبِّكَ إِيَّاهُ؛ کسی که برادر دینی خود را در منزل او زیارت کند، خداوند متعال به او می‌فرماید: تو میهمان و زائر من هستی، پذیرایی تو به عهده من است و من به سبب محبت تو به آن برادر دینی، بهشت را بر تو واجب کردم.»

اما شایسته است که مبلغان عزیز، در این رفت و آمدها، به منازل برخی افراد بی‌مبالات به مسائل دینی نروند؛ زیرا گذشته از اینکه معاشرت با برخی افراد بی‌مبالات در دین، اثرات وضعی و اختلال در امور معنوی مبلغان دارد،

از نظر عرفی و اجتماعی نیز ممکن است در نگاه مردم به مبلغان و خانواده‌های آنان تأثیر منفی داشته باشد. امیر مؤمنان علی علیه السلام با توجه به این نکته سرنوشت ساز چنین فرموده‌اند: «ثُمَّ الصِّبْ بِدَوَى الْمُرُوءَاتِ وَ الْأَخْسَابِ وَأَهْلِ النِّبَوَاتِ الصَّالِحَةِ وَالسَّوَابِقِ الْحَسَنَةِ^۱؛ روابط خود را با انسانهای شخصیت، ریشه دار و خاندانهای صالح و خوش سابقه برقرار نما.»

سفرهای خانوادگی

همچنین مسافرت‌های خانوادگی برای مبلغان همانند سایر مردم امری لازم و شایسته است، به ویژه مبلغانی که دور از وطن خویش انجام وظیفه می‌کنند؛ چرا که این امر زمینه‌های تبلیغی، تربیتی و تحکیم باورهای دینی را برای اعضاء خانواده در پی دارد.

نشاط و شادابی اعضاء خانواده، تحکیم روابط والدین و فرزندان، استمرار نظارت بر خانواده به خصوص در زمان حاضر، شکوفایی

۱. الکافی، ج ۲، ص ۱۷۷.

۲. نهج البلاغه، نامه ۵۳.

ترتیب ۲۶ روز، ۲۵ روز، ۲۴ روز و ۲۱ روز طول کشید.^۱

این نوشتار را با سخنی عبرت آموز از حضرت امام خمینی علیه السلام به پایان می‌بریم:

«باید همان طوری که با زبان می‌گوییم، قلب ما نیز معتقد شده باشد به اینکه ما می‌خواهیم اسلام باشد. [انسان باید] اول از خودش شروع کند، ببیند خودش چه اعوجاجاتی دارد، هر انسانی لامحاله در خودش نقصهایی می‌بیند و اگر کسی نقص در خودش نمی‌بیند، این خودش یک نقصی است که دارد. انسان [اصلاح را] باید از خودش شروع بکند؛ از خانواده خودش باید شروع کند و شما از خودتان، خانواده هایتان شروع کنید... تا اینکه اگر مردم را به اسلام دعوت کردید، حرف شما با عمل شما مخالف نباشد.»^۲

استعدادها و خلاقیت‌های کودکان و امکان استفاده بیشتر از نظرات اعضاء خانواده، شناخت نقاط قوت و ضعف آنان، ظهور صفات پسندیده همچون روحیه تعاون، ایثار و توجه به معنویات به ویژه در سفرهای زیارتی از جمله دستاوردهای این مسافرت‌های خانوادگی می‌باشد.

مسافرت‌های خانوادگی در سیره ابرار و اولیاء الهی با همین انگیزه‌ها امری رایج بوده است؛ چنان که در قرآن کریم سفر حضرت ابراهیم علیه السلام با خانواده به سوی کعبه، سفر حضرت موسی علیه السلام با اهل بیت خود به سوی مصر، سفر حضرت لوط علیه السلام به خارج از شهر به دستور الهی برخی از این سفرهای خانوادگی می‌باشند.

علی بن جعفر، برادر امام کاظم علیه السلام می‌گوید: «چهار مرتبه به همراه حضرت موسی بن جعفر علیه السلام بودم که آن حضرت به همراه خانواده‌اش به سوی سفر حج می‌رفت. این سفرها به

۱. بحار الانوار، ج ۴۸، ص ۱۰۰.

۲. صحیفه امام، ج ۱۳، ص ۴۸۹.